

TINERI ROMÂNI ARDELENI ÎN REVOLUȚIA DE LA 1848 – '49 (O LISTĂ PUBLICATĂ DE SILVIU DRAGOMIR)

Contribuția tinerilor la istoria umanității poate fi considerată o temă foarte delicată datorită implicațiilor pe care le atrage un asemenea demers, în sensul că problematica pusă în discuție trebuie să țină seama de ambiguitatea care planează asupra noțiunilor în sine. În acest sens, conceptul de "tinerețe" poate reprezenta de fapt o construcție socială și culturală dar și o forță în adevăratul sens al cuvântului sau un factor de coeziune socială ce a demonstrat adeseori ca e capabil să schimbe ordinea de lucruri existentă într-o societate. Din prima perspectivă, privită ca o construcție socială și culturală, tinerețea poate fi definită drept o perioadă a încercărilor, a căutărilor și a descoperirilor unor valori noi, iar din punctul de vedere al faptului că reprezintă o forță în adevăratul sens al cuvântului, ea poate fi echivalată cu o imagine a celor "revoltați și revoluționari", conform unei sintagme promovate de Sergio Luzzato, în volumul dedicat participării tinerilor la istoria Occidentului¹.

Ideea este cu atât mai importantă cu cât prin tineret studiul nu dorește să evidențieze doar o anumită categorie socială restrânsă de anumite limite biologice, ci pe toți cei care, în unele momente de răscruce din istorie s-au simțit tineri și au luptat într-adevăr pentru valorile moderne care i-au consacrat².

O asemenea forță este evidentă pe parcursul întregii Europe a secolului XIX, unde această imagine a unui tineret neliniștit sau rebel ajunge în prim-planul celor mai importante evenimente, culminând cu revoluția de la 1848.

În cazul țărilor române, în speța al Transilvaniei, interesul arătat pentru revoluția de la 1848-1849, materializat într-o serie de contribuții istorice românești, bazate majoritatea pe studiul izvoarelor istorice documentare, a demonstrat mai mult ca oriunde în Europa că revoluția a fost opera tinerimii, de această dată una justificată de o anumită limită de vârstă, o clasă socială ilustrată în special de intelectualitate, singura în măsură să se informeze, să țină legătura cu Occidentul, în condițiile în care oamenii simpli le era inaccesibil acest lucru³.

În această ordine de idei, marea majoritate a istoriografiei românești dedicată revoluției de la 1848-1849 în Transilvania îi prezintă pe tineri ca fiind cei ce inoculează ideile naționaliste specifice revoluției în rândul țăranilor, dar și în postura de a elabora și iniția primele programe și adunări, pentru ca apoi să facă posibilă ținerea marii adunări naționale de la Blaj din 3/15 mai. După aceea, "Tinerii făcură să se ție o a doua adunare la Blaj (13 septembrie) și o a treia (24 septembrie) în care se hotărî că românii să se înarmeze și să ia toate măsurile împotriva teroarei"⁴.

¹ J. C. Caron, D. Fabre s.a., *Istoria tinerilor în Occident. 2. Perioada contemporană*, coordonată de Giovanni Jevi și Jean-Claude Schmitt. Traducere de Maria Zbarcea, Iași, Institutul European, 2001, p. 231 sqv.

² *Ibidem*, p. 234.

³ Nicolae Iorga, *Istoria românilor din Ardeal și Ungaria*, București, Ed. Științifică și Enciclopedică, 1989, p. 431.

⁴ Pompiliu Teodor, *Introducere la, Silviu Dragomir, Studii privind istoria Revoluției române de la 1848*, Cluj-Napoca, Dacia, 1989, p. 8.

Momentul, care coincide cu preluarea conducerii revoluției de către aceștia în mod oficial, urmat de cea a puterii, pe baza principiului majorității deschide perioada unui război civil care duce la rândul sau la afirmarea unei întregi galerii de figuri memorabile de tineri precum Avram Iancu, Ioan Butean, Constantin Romanu-Vivu etc. Aceștia din urmă li s-au dedicat remarcabile monografii, dintre care, referințe științifice clasice în istoriografie pot fi considerate cele alcătuite de marele istoric Silviu Dragomir.

Mai mult decât atât, cunoscută fiind preocuparea sa pentru lupta de emancipare națională a românilor din secolul al XVIII-lea, și în special pentru cunoașterea revoluției de la 1848-1849, Silviu Dragomir reușește de asemenea să scoată din uitare figuri rămase anonime, întrucupate de intelectuali de țară, legați de popor, de comunitățile sătești, de preoți sau învățători, profesori, care și-au împletit destinul cu țărâtimea, conturând ideea legăturii naționalului cu socialul.

Acest lucru se regăsește în primul rând în lista publicată de autor în cadrul celui de-al doilea volum din colecția sa intitulată *Studii și documente privitoare la revoluția românilor din Transilvania, din 1848-'49*, în care sunt cuprinși un număr mare de intelectuali români participanți la revoluție⁵.

Lista cu intelectuali români din Transilvania a fost întocmită în anul 1849, pentru a fi prezentată guvernului austriac, lucru ce face ca participarea acestora, în marea lor majoritate sub 40 de ani, să fie recunoscută de cercurile oficiale ale Imperiului.

Scopul studierii acestei liste, care cuprinde o mulțime de persoane aparținând comitatelor Alba de Jos, Zarand, Hunedoara, Turda, Târnava, Cluj, Dobâca, Solnocul Interior, Solnocul Mijlociu, scaunelor Sibiului, Sighișoarei, Mediașului, Sebeșului, Mercurei, precum și al districtelor Brașovului și Bistriței, este tocmai acela de a depista o serie de tinere personalități ce au participat la revoluție, prin intermediul cărora să se poată apoi realiza, în cadrul unui alt demers, mult mai amplu, o descriere amănunțită și o cercetare a acțiunilor și a evenimentelor la care au participat.

Limitându-mă așadar la o simplă enumerare a persoanelor sub 40 de ani care apar în listă și care pot fi regăsite în același timp într-o serie de acte, memorii sau corespondențe elaborate în timpul revoluției și publicate în colecția de *Documente privind revoluția de la 1848 în Transilvania*, pot fi amintiți următorii tineri, în ordine alfabetică:

Ioachim Aron, în vârstă de 25 de ani, filosof și preot greco-catolic; George Barit, 38 de ani, profesor de teologie la Blaj (activitatea sa nemaiavând nevoie de nici o precizare); Nicolae Bălășescu, de 39 de ani, profesor de teologie la seminarul Mitropoliei din București; Ioan Bîrle, de 25 de ani, avocat; Dumitru Boer, de 35 de ani, fost profesor de Istoria bisericii și drept canonic la Blaj, în același timp filosof și teolog de Viena; Ioan Bran - de 38 de ani, absolvent de filosofie și jurist; Ioan Brote, 25 de ani, absolvent de filosofie și jurist; Nicolae Circa, 20 de ani, absolvent de filosofie și jurist; Iacob Demeter, 20 de ani, filosof și jurist; Vasile Fodor, 27 de ani, jurist; Petre Ioanete, 35 de ani, gimnazist, profesor; Nicolae Gaetan, 27 de ani, absolvent de filosofie și jurist; Avram Iancu, 26 de ani, avocat; frații Ilie și Demetrie Măcelariu, 29 și respectiv 23 de ani; Ioan Mărgineanu, 26 de ani, cancelist la Târgu Mureș; Dumitru Moga, 36 de ani, revizor camerar și avocat; Ioan Popovici, 39 de ani, filosof și jurist; Constantin Secăreanu, 27 de ani, cancelist la Târgu Mureș; Axente Sever, 28 de ani, profesor de limbile latină și română în Țara Românească și Dionisie Sterca Șulutiu, 26 de ani, jurist.

⁵ Silviu Dragomir, *Studii și documente privitoare la revoluția română din Transilvania în anii 1848-1849*, vol. II, Sibiu-Cluj, 1945-1946, p. 144-160.

Trecând în revistă în mod succint și câteva din activitățile în care se lasă angrenați acești tineri în timpul revoluției, demonstrate de actele oficiale în care apar semnalati, putem afirma că aceștia au avut un rol decisiv în desfășurarea revoluției. Astfel, preotul Ioachim Aron este unul dintre cei care făcuseră public manifestul sau chemarea intitulată "Fraților români", Nicolae Bălășescu se remarcă drept unul dintre membrii Comitetului național român de pacificațiune, în timp ce Ioan Birle apare ca membru al deputăției Adunării Naționale de la Blaj trimisă la Dieta Transilvaniei.

Dumitru Boer și Ioan Bran se găsesc în listele cu secretari ai primei și respectiv celei de-a doua Adunări de la Blaj, iar Vasile Fodor, Petre Ioanete, Nicolae Gaetan, Ilie și Demeter Măcelariu, precum și Ioan Mărgineanu apar ca membrii ai delegației alese de Adunarea ce avea drept scop prezentarea la Dieta nobiliară a Transilvaniei a revendicărilor românilor.

Două exemple remarcabile pot fi consemnate în cazul a doi foști elevi blăjeni: Ioan Popovici și Constantin Secăreanu, primul fiind unul dintre cei ce au răspândit Proclamația lui Aron Pumnul, în timp ce al doilea apare ca membru al delegației ce trebuie să înmâneze împăratului programul revoluționar cu revendicările românilor⁶.

Revenind, lista publicată de Silviu Dragomir, care poate face în mod sigur obiectul unei cercetări cantitative, este în mare măsură să alunge, în cazul Transilvaniei cel puțin, ambiguitatea ce ar fi putut înconjura demersul ce se adresează unor noțiuni oarecum controversate - "tinerețea" sau "tinerețea".

Aici, orice încercare de a contrazice aportul acestei generații la evenimentele de asemenea amplare este lipsită de sorți de izbândă, cu atât mai mult cu cât variabilele ce puteau fi puse în discuție la început și care țineau de definirea acestei construcții, nu își au în cazul nostru nici un punct de plecare distinct, ce ar fi putut duce la o demonstrație a contrariului. Astfel, tinerețea poate fi privită atât ca o construcție socială și culturală, cât și ca o forță demnă de temut, un factor de coeziune socială, ce poate fi în același timp încadrat clar în anumite limite de vârstă. În Transilvania au luptat și au avut putere de decizie tinerii, în adevăratul sens al cuvântului, pentru că au fost singurii care puteau să aibă acces la ideile democratice ale Occidentului.

Din acest punct de vedere, Silviu Dragomir a fost un istoric care a știut să vadă revoluția în cadrul mai larg al Imperiului, dar și în legătura cu implicațiile europene⁷. Mai mult decât atât, se poate afirma că, ideea revoluției române unitare s-a sprijinit fundamental pe cercetările și aprecierile sale, cu privire la investigarea legăturilor dintre revoluționarii români, dintre munteni, ardeleni și moldoveni.

BOGDAN ALIN FLOREA
Universitatea „1 Decembrie 1918”
Alba Iulia

⁶ *Documente privind Revoluția de la 1848 în Țările române. C. Transilvania*, vol. II, București, Editura Academiei Republicii Socialiste România, 1988, p. 65.

⁷ Pompiliu Teodor, *op. cit.*, p. 24.

JEUNES ROUMAINS TRANSYLVAINS PENDANT LA REVOLUTION DE 1848-1849

RÉSUMÉ

La présente étude fait partie d'une série d'essais d'amener dans l'actualité un nouveau domaine de recherche qui propose l'approche des histoires culturelles des jeunes gens, ainsi que des certains sujets portant sur l'implication de ceux-ci dans la production des événements de grande importance.

Dans la réalisation de ces démarches, nous avons pris pour modèle *L'Histoire des jeunes de l'Occident*, anthologie en deux volumes rédigés sous la direction de Jean-Claude Caron et Daniel Fabrice, et qui ouvre la voie vers une radiographie des sujets dédiés à cette problématique. En proposant en fait, non pas une histoire de la jeunesse, mais des histoires analysant des *jeunesses* et des *jeunes gens* spéciaux dans des contextes différents, le modèle nous a offert l'approche d'un sujet très bien encadré, soumis à des limites spatio-temporelles précises: la Transylvanie des années '48-'49.

Le problème a rempli toutes les conditions exigées par une telle direction de recherche, car l'existence d'une source historique aussi importante que celle de la liste publiée par le grand historien Silviu Dragomir rende possible l'acceptation unanime de l'idée que les intellectuels participant au déroulement des événements étaient dans leur grande majorité des jeunes gens ayant moins de 40 ans. La liste, sans l'existence de laquelle nous n'aurions pas pu inventorier le nombre de jeunes engagés dans la révolution est importante une fois de plus en démontrant la prédilection de Silviu Dragomir pour la publication des documents inédits sur la Révolution de 1848-1849 – événement auquel il a consacré une grande partie de son activité.